

Altı Yaş Çocuklarının İlkokulda Okuduğunu Anlama Becerilerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi

Ayşegül ULUTAŞ¹
Ayşe Belgin AKSOY²

Öz

Bu araştırmada altı yaş çocuklarının ilkökulda okuduğunu anlama becerilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Tarama modelinde betimsel bir çalışma olarak yürütülen araştırmanın evrenini Malatya il merkezinde bulunan ilkokullarda öğrenim gören birinci sınıf öğrencileri; örneklemini ise evren içerisinden oransız küme örnekleme yöntemi ile seçilen, 2015-2016 eğitim öğretim yılı güz döneminde öğrenim gören, okumayı öğrenmiş çocuklardan oluşan 150 birinci sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak "Genel Bilgi Formu" ve araştırmacı tarafından geliştirilen "Okuduğunu Anlama Becerisini Değerlendirme Formu" kullanılmıştır. "Genel Bilgi Formu"nda çocuğun cinsiyeti, okul öncesi eğitim alıp almama durumu, anne öğrenim düzeyi ve baba öğrenim düzeyine ilişkin bilgiler yer almaktadır. "Okuduğunu Anlama Becerisini Değerlendirme Formu"nda ise birinci sınıfta çocukların en çok tercih ettikleri hikâyelerden biri olan "Ninemin Gözlükleri" isimli hikâyenin içeriğiyle ilgili yedi soru yer almaktadır. Verilerin analizinde SPSS 22 paket programı kullanılmıştır. Araştırma kapsamında toplanan verilerin analizinde frekans ve yüzde dağılımları, bağımsız gruplar t testi ve tek yönlü varyans analizinden yararlanılmıştır. Araştırmanın sonucunda altı yaş çocuklarının okuduğunu anlama becerileri bakımından başarısız oldukları ortaya çıkmıştır. Araştırma bulguları doğrultusunda önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: ilkökul, okuduğunu anlama becerisi.

Investigation of Reading Comprehension Skills of Six-Year-Old Children During Transition into Primary School in Terms of Various Factors

Abstract

The purpose of this study is to investigate the reading comprehension skills of six-year-old children during their into primary school in terms of various factors. The study is a descriptive one in survey model. The population of the study is composed of the first grade students studying in primary schools in the center of Malatya and the sample is formed by 150 first grade students selected from the population through random sampling method. "General Information Sheet" and "Reading Comprehension Evaluation Sheet" which was developed by the researcher were used as data collection tools during the study. In the "General Information Sheet", information regarding the gender of the child, his/her preschool training and the educational level of parents were included. And in the "Reading Comprehension Evaluation Sheet", there were seven questions about the

¹ Yrd. Doç. Dr., İnönü Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Gelişimi Bölümü, Malatya E-Posta: aysegul.ulutas@inonu.edu.tr

² Doç. Dr., Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, Ankara E-Posta: aksoya@gazi.edu.tr

content of the short story called “the Glasses of My Grandma” which is one of the favorite stories of first grade students. SPSS 22 packaged software was used to analyze the data. The data were analyzed using frequency and percentage tables, independent samples t test and one-way analysis of variance. The results of the study revealed that the reading comprehension skills in those six-year-old children is unsuccessful. Suggestions were made in accordance with results of the study.

Key Words: primary school, reading comprehension skill.

Giriş

İnsanın içinde yaşadığı topluma uyum sağlama sürecinde okuma önemli bir yer tutmaktadır. Yaşamı boyunca sürekli karşı karşıya olduğu okuma eyleminde insan için, okumak kadar okuduğunu anlamakta önemlidir (Yılmaz, 2008a). Öğrenmek, bilgi edinmek ve edinilen bilgileri arttırmak için sürekli bir çaba içerisinde olan insanın bu süreçte en çok yararlandığı araçlardan biri okumadır. Bununla birlikte okuma sonucunda mutlak suretle anlamının gerçekleşmesi beklenir, eğer anlama gerçekleşmemişse istenilen şey elde edilememiştir (Çiftçi ve Temizyürek, 2008). Bilginin yapılandırılarak ele alındığı günümüz eğitim sisteminde çocuğun okuduğunu anlama becerisi ve okuduğunu anlayarak bilgiyi yapılandırmasının eğitimin kalitesini artıracığı kuşkusuzdur. Bireylerin sürekli değişen ve gelişen çağa uyum sağlayabilmelerinde; bilgiyi yapılandırma ve öğrenmeyi öğrenme becerileri önemli bir yer tutmaktadır. Söz konusu becerilerin geliştirilmesinde bireylerin kendilerine sunulan bilgileri bilişsel süreçlerden geçirmeleri ve bu bilgilerden anlam çıkarmaları gerekmektedir (Yücel, 2000). Buda okumanın; kişinin sahip olduğu ön bilgiler aracılığı ile karşılaştığı yeni metni çözümlemesi gerektiğine işaret etmektedir (Akyol, 2006).

Okuma bilgiye ulaşmanın en kolay yoludur (Kartal ve Çağlar Özteke, 2010). Okuma, insanların kelime dağarcığını artırarak, bireyin hayal kurmasını sağlayarak, yaratıcılığını geliştirerek bakış açısını genişletir (Akyol, 2006). Okuma bilgi edinme sürecinde önemli bir yere sahip olmakla birlikte okuduklarından anladıkları sayesinde insanın kişiliği üzerinde de etkili olmaktadır (Özbay ve Özdemir, 2012). Okumak bireyi sadece bilgilendirmekle kalmayan, zevk almak ve rahatlamak içinde yapılan bir etkinliktir. Kişiyi bilişsel yönden olduğu kadar duygusal yönden de besler (Topuzkanamış ve Maltepe, 2010). Yaşam boyunca kullanılan en etkili öğrenme yollarından biri olan okuma, bireyi hayata hazırlamaya çalışan eğitim öğretim sürecinin temel öğelerinden de biridir. Okuma ile ilgili yapılan tanımların ortak noktasında anlama vardır. Okuduğunu anlayarak anlamı yapılandırma, bireyin yeni bilgileri ile eski bilgilerini karşılaştırarak yeni bir öğrenme gerçekleştirmesidir. Anlama sözcüklerin düzgün okunmasının yanında doğru kavranmasıdır. Bu nedenle anlama, dilbilgisi ve gramer yapısını bilmeye bağlıdır (Yılmaz, 2008b; Özbay ve Özdemir, 2012).

Altı Yaş Çocuklarının İlkokulda Okuduğunu Anlama Becerilerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi

Okuma işlemi bir metindeki sembolleri tanıma ve anlamlandırma işlemi olması itibarıyla bilişsel yönü yüksek motor yönü düşük bir psiko-motor etkinlik olarak tanımlanmakta ve anadili öğretiminin de temelini oluşturmaktadır (Çaycı ve Demir, 2006). Okuduğunu ve dinlediğini anlama becerisinin kazandırılması, ana dili öğretiminin en önemli amaçlarından biridir. Anlama, bireyin yazılı ve görsel işaretlerin ifade ettiği anlamı kavrama ile mümkündür. Bu etkinlik zihinsel işlemleri gerektirir. Çocukların düşünce yapılarının yetişkinlerden farklı olduğunu belirten Piaget, farklı yaşlarda farklı düşünme yapılarının bulunduğu dikkat çekmiştir (Aral ve Duman, 2009). Altı yaş çocuklarının bilişsel özelliklerine bakıldığında çocukların ilkel muhakeme yapmaya başladıkları, her türlü sorunun cevabını bilmek istedikleri, akıl yürüterek problemleri çözmeye çalıştıkları görülmektedir (Diken, 2010). Raban ve Ure'e (2000) göre, çocuklar yazı şeklinin ve anlamının henüz resmi okuma yazma programında ele alınmadığı okul öncesi dönemde okuduklarını anlamaya başlarlar. Bireylerin okuduğunu anlama becerisi gelişmeden toplumdaki olayları anlamlandırması, ilişkilendirmesi, bu olayları sorgulaması ve ortadaki sorunlara çözüm üretmesi zorlaşır (Kutlu, 2004). Okuma ve anlama çocuğun yaşı, eğitim-öğretim sürecine ne zaman dahil olduğu, cinsiyeti, anne-baba özellikleri gibi bir çok durumdan etkilenmektedir.

Eğitim-öğretim sürecinde Türkçe Dersi Öğretim Programı, öğrencilerin sözlü iletişim, okuma ve yazma öğrenme alanlarındaki kazanımlarla farklı türlerden metinler üzerinde çalışmalar yaparak anlama, anlamlandırma, değerlendirme ve sentezleme becerilerini geliştirmeye odaklanmıştır. Düşünme, anlama, sıralama, sınıflama, sorgulama, ilişki kurma, eleştirme, tahmin etme, analiz-sentez yapma ve değerlendirme gibi zihinsel beceriler ön plana çıkarılmıştır. Öğrencilerin yaş, düzey, dil ve zihin gelişimleri göz önünde bulundurularak dil bilgisi, yazım kuralları, okuduğunu anlama ve yazılı anlatım becerileri ile ilgili kazanımlar artan bir yoğunluk ve derinlik içinde yapılandırılmıştır (MEB, 2015). Program nasıl yapılandırılırsa yapılandırılısın çocuğun cinsiyeti, anne-babasının öğrenim durumu ve okul öncesi eğitim alma durumu gibi faktörler bu süreci doğrudan ya da dolaylı etkileyebilmektedir.

Okuma bilmemesine rağmen dünyaya geldikten sonra çocuklar, çevrelerinde yer alan basılı materyallerle karşılaşır ve yetişkinlerin bu basılı materyalleri seslendirme biçimlerini taklit etmek için bir çaba içerisine girerler. Çocukların bu çabası onları okul öncesi dönemden başlayarak okuma için hazır hale gelmesini sağlayacaktır (Erdoğan, 2011). Çocuğun okul öncesinde aldığı temel akademik beceri eğitimi, onun ilköğretime hazır bulunuşluk seviyesini yükselttiği gibi sonraki akademik becerilerini de olumlu yönde etkilemektedir (Unutkan, 2006). Bebeklik dönemine kadar uzandığı belirtilen okuma ile ilgili becerilerin gelişmesinde konuşma ve konuşulanı anlamının ilk adım olduğu bildirilmektedir. Okul öncesi eğitimde çocukların görsel ve işitsel uyarılar başta olmak üzere

farklılaştırılmış uyaranlar içeren ortamlarda bulunmaları, öğretmenlerin bu süreçte çocuklara doğru model olarak dinleme, konuşma, yazma ve okuma çalışmalarını bir bütün olarak değerlendirmesi çocukta okuma becerilerinin kazanılmasında etkili olmaktadır (Constantine, 2004; Uyanık ve Kandir, 2010).

Çocuklarda okuma ile ilgili becerilerin geliştirilmesinde öğretmenlerin olduğu kadar anne-babaların da etkisi vardır. Anne ve babaların evde çocukların ilgisi, fikirleri ve hobileri dikkate alınarak bulundurulacak okuma materyalleri, okuma yapılan metnin daha rahat anlaşılmasını sağlayacaktır. Anne ve babanın öğrenim durumunun yanında okumaya karşı ilgilerine bağlı olarak evde bulundurulan kitap türleri ve sayısı, ebeveynlerin çocuklarla birlikte gerçekleştirdikleri okuma etkinlikleri ve okumaların gerçek yaşamla bağlantısının kurulması çocuklarda okuma ve okuduğunu anlama noktasında etkili olmaktadır (Burchinal ve ark., 2002; Üstün, 2007). Çocuklarda okuma becerilerinin kazanımının ebeveynlerin ekonomik, sosyal ve kültürel düzeylerinden etkilendiği, sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel düzeyi yüksek aileden gelen çocukların düşük aileden gelen çocuklara oranla okuma becerilerinin daha iyi olduğu bildirilmektedir (Burchinal ve ark., 2002; Uyanık ve Kandir, 2010). Yapılan araştırmalarda evdeki okur-yazarlık ile çocukların ilerideki okuma becerileri arasında ilişki olduğu, ifade edilmektedir (Constantine, 2004).

Okuma ve okuduğunu anlama becerisi ile cinsiyet arasındaki ilişki başlangıçta dil gelişimi üzerinden değerlendirilmektedir. Cinsiyet ile dil gelişimi arasındaki ilişkide iki vurgu öne çıkmaktadır. Bunlardan birincisi cinsiyet ile dil gelişimi arasında herhangi bir ilişki olmadığı diğeri ise bayanların dil ve kavram gelişimi açısından erkeklerden önde olduğudur. Yapılan çalışmalarda eğitimde verimlilikle ilgili olarak kadınların erkeklerden daha iyi durumda oldukları özellikle okuma ve okuduğunu anlama noktasında bu farkın kadınlar lehine olduğu ifade edilmektedir. İlköğretim öğrencilerinde cinsiyet ve eleştirel okuma becerileri arasındaki ilişkiyi incelemek için yapılan çalışmada kız öğrenciler lehine bir anlamlılık tespit edilmiştir. Bunun yanında erkeklerde görülen okuma zorluğunun bayanlarda görülenlerden iki kat daha fazla olduğu, dil ile ilgili derslerde bayanların daha başarılı oldukları dile getirilmekte ve genel olarak bayan öğrencilerin erkek öğrencilere kıyasla okuma konusunda daha olumlu tutuma sahip oldukları ifade edilmektedir (Sadioğlu ve Bilgin, 2008; Arslan, 2013; Balcı, 2013). Yapılan bazı araştırmalarda (Yangın, 2009; Tatal ve Oral, 2015; Temizkan ve Sallabaş, 2011; Epçaçan, 2009; Bulut, 2010; Yılmaz, 2008b; Obalar, 2009; Damarlı Oçak, 2007) okuduğunu anlama becerilerini geliştirme yolları, stratejiler, söz konusu becerilerin değerlendirilmesi, okuduğunu anlamaya yaşın etkisi incelenmiştir. Araştırma sonuçları incelendiğinde altı yaş grubundaki çocukların ilkokulda okuduğunu anlama becerilerinin incelendiği herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu dönemde

Altı Yaş Çocuklarının İlkokulda Okuduğunu Anlama Becerilerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi

okuma ve okuduğunu anlama becerisinin gelişiminin sonraki akademik ve kişilik gelişimini doğrudan etkileyeceği dikkate alınarak çalışmada altı yaş çocuklarının ilkokulda okuduklarını anlama becerileri çeşitli değişkenler açısından incelenmiştir. Araştırmadan elde edilen bulguların öğretmenlere, ebeveynlere, araştırmacılara dönütler sağlayarak eğitim hizmetlerinin yaygınlaştırılmasına ve geliştirilmesine fırsatlar sunacağı düşünülmüştür.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, altı yaş çocuklarının ilkokulda okuduğunu anlama becerilerinin cinsiyet, anne ve baba öğrenim düzeyi ve okul öncesi eğitim alma durumu açısından incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki alt amaçlara yanıt aranmıştır:

Altı yaş çocuklarının ilkokulda okuduğunu anlama becerileri çocukların

-cinsiyeti

-anne öğrenim durumu

-baba öğrenim durumu

-okul öncesi eğitim alıp almama durumuna göre farklılık göstermekte midir?

Yöntem

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örneklem, veri toplama aracı, verilerin toplanması ve verilerin analizine yer verilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada altı yaş çocuklarının ilkokulda okuduğunu anlama becerilerini incelemek amacıyla ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modelleri geçmişte veya halen var olan bir durumu betimlemeyi amaçlar (Karasar, 1998).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Malatya il merkezinde birbirine yakın üç semtteki çocukların 2015-2016 eğitim öğretim yılı güz döneminde eğitim gördüğü altı ilkokulda öğrenim gören birinci sınıf öğrencileri; örneklemi ise evren içerisinde oransız küme örnekleme yöntemi ile seçilen 150 birinci sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Örneklemi oluşturan çocukların tamamı okumayı öğrenmiştir. Çocukların demografik özelliklerine ilişkin dağılımlar Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. Çocukların Demografik Özelliklerine İlişkin Dağılımı

		f	%
Cinsiyet	Kız	82	54,6
	Erkek	68	45,4
Anne öğrenim durumu	Okur-yazar	24	16,0
	İlköğretim	36	24,0
	Lise	41	27,4
	Ön lisans	20	13,3
	Lisans	29	19,3
Baba öğrenim durumu	Okur-yazar	30	20,0
	İlköğretim	29	19,3
	Lise	36	24,0
	Ön lisans	28	18,6
	Lisans	27	18,1
Okul Öncesi Eğitim Alıp Almama Durumu	Evet	128	85,3
	Hayır	22	14,7
Toplam		150	100,0

Çocukların %54,6'sı kız; %45,4'ü erkektir. Annelerinin % 16'sının öğrenim durumu okur yazar, %24'ünün ilköğretim mezunu, %27,4'ünün lise, %13,3'ünün ön lisans ve % 19,3'ünün lisanstır. Babalarının %20'sinin öğrenim durumu okur yazar, %19,3'ünün ilköğretim mezunu, %24'ünün lise, %18,6'sının ön lisans ve % 18,1'inin lisanstır. Çocukların % 85,3'ü okul öncesi eğitim almış, % 14,7'si ise okul öncesi eğitim almamıştır.

Veri Toplama Araçları ve Verilerin Toplanması

Çalışmada araştırmacı tarafından geliştirilen "Genel Bilgi Formu" ve "Okuduğunu Anlama Becerisini Değerlendirme Formu" kullanılmıştır. "Genel Bilgi Formu", çocuğun cinsiyeti, anne öğrenim düzeyi ve baba öğrenim düzeyi ve okul öncesi eğitim alıp almama durumundan oluşan demografik bilgilerden oluşmaktadır. "Okuduğunu Anlama Becerisini Değerlendirme Formu"nda ise birinci sınıfta çocukların en çok tercih ettikleri hikâyelerden biri olan "Ninemin Gözlükleri" isimli hikâyenin içeriğiyle ilgili yedi soru yer almaktadır. Koray Avcı Çakman tarafından yazılan "Ninemin Gözlükleri" isimli hikâye kitabı, YA-PA Yayınevi'nden elde edilmiştir. Hikâye kitabı 16 sayfadan oluşmakta ve 24,5x30 cm boyutundadır. Değerlendirme formu, altı yaş çocuklarının ilkokulda okuduğunu anlama becerilerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Formda bulunan maddelerin ölçülmek istenen alanı temsil edip etmediğini belirlemek amacıyla kapsam geçerliği değerlendirilmiştir. Kapsam geçerliği, maddelerin hedef davranışların iyi bir örnekleme olmasını ve uzman kanısına dayalı değerlendirmeleri içerir (Büyüköztürk, 2011). Kapsam geçerliği için elde edilen veriler yapı geçerliği için de önemli bir kanıt oluşturur (Messick, 1995). İlk olarak değerlendirme formunun geliştirilmesinde 15 sorunun yer aldığı

Altı Yaş Çocuklarının İlkokulda Okuduğunu Anlama Becerilerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi

taslak form oluşturulmuştur. Oluşturulan değerlendirme formunun kapsam ve yapı geçerliliği için belirtke tablosu hazırlanmıştır. Sorular, Türkçe Eğitimi, Okul Öncesi Eğitimi ve Türk Dili alanlarında uzman yedi kişi tarafından değerlendirilmiştir. Uzmanların test yönergelerini “amaca uygunluk ve anlaşılabilirlik” bakımından üçlü derecelendirme ölçeği üzerinde “Uygun Değil, Kısmen Uygun, Uygun” biçiminde değerlendirmeleri ve ifadeleri geliştirmeye yönelik öneride bulunmaları istenmiştir. Uzmanların her bir sorunun geçerliği noktasında uyuşma düzeylerinin % 90-100 olduğu sorular aynı şekilde kalmış, % 70-80 arasında olduğu üçüncü ve altıncı sorular öneriler doğrultusunda düzeltmeler yapılarak formda tutulmuştur. Uyuşma düzeyi % 60 ve altında olan (Büyüköztürk, 2011) sekiz soru formdan tamamen çıkarılmış ve soru sayısı yedi olarak belirlenmiştir. Uzman görüşü alındıktan sonra değerlendirme formu ile pilot bir çalışma yapılmıştır. Öğrencilere hikâye ile ilgili sorular ve puan ağırlıkları (toplam puan=70) aşağıdaki gibidir:

- 1- Çocuk, ninesinin hangi eşyasını kullandı? (5 puan)
- 2- Çocuk, kediye gözlükle bakınca kedi nasıl gözüktü? (10 puan)
- 3- Büyümek için neler gerekiyor? (10 puan)
- 4- Ninenin gözlüğü ne işe yarıyor? (10 puan)
- 5- Nine hangi durumlarda gözlük takıyor? (10 puan)
- 6- Nine çocuğun hangi durumlarda gözlük kullanmamasını söylüyor? (15 puan)
- 7- Nine gözlüğü neden takmaktadır? (10 puan)

Veri toplama sürecinde altı ilkokulun her birinden birer sınıf olmak üzere toplam altı sınıfta daha önce evde ya da okulda "Ninemin Gözlükleri" isimli hikâyeyi okumayan 150 öğrenciye "Ninemin Gözlükleri" isimli hikâye dağıtılarak hikâyeyi okumaları sağlanmıştır. Her öğrencinin evde ebeveynlerinin kontrolünde hikâyeyi sesli bir şekilde okuması sağlanmıştır. Veri toplamak için belirlenen hikâye çocukların en çok tercih ettikleri hikaye olduğu bilgisi sınıf öğretmenlerinden alınmıştır. Her bir okuldaki sınıf öğretmenlerinden en fazla tercih edilen üç hikaye kitabının ismi istenmiş ve en fazla tercih edilen hikaye kitabının "Ninemin Gözlükleri" kitabı olduğu belirlenmiştir. Hikaye kitabı belirlenirken araştırmaya katılan öğrencilerin daha önce bu hikâyeyi okumamış olmalarına dikkat edilmiştir. Ayrıca "Ninemin Gözlükleri" isimli hikâye kitabı, birinci sınıf Türkçe dersi kazanımları ve 'Okuma' öğrenme alanı açısından değerlendirilmiştir. Kitabın ve kitabın içeriği ile ilgili oluşturulan yedi sorunun çocukların okuduğunu anlama becerisini ortaya çıkarmada yeterli olduğu üç uzman görüşü ile saptanmıştır. Katılımcı çocukların bir ders saatinde hikaye kitabını öğretmen kontrolünde tekrar sessiz bir şekilde okumaları sağlanmıştır. Okuma işlemi bittikten sonra öğrencilerin hikâyeyi kaldırmaları ve veri toplama araçlarını doldurmaları sağlanmıştır. Metin içi anlam kurma

sorularının cevaplamaında öğrenciler tekrar metne dönüş yapmamıştır. Bu işlemde çocuktan istenen, soruların cevaplarını düşünmek, çıkarımsal anlamı yazmak ve yazdıklarını kontrol ederek değerlendirmeciye teslim etmektir. Açık uçlu soruların bulunduğu ölçme aracının puanlanması güç, geçerliği ve güvenilirliği, harcanan zaman ve külfete oranla düşüktür. Bu tür ölçme araçlarında planlama, soru seçimi, soru yazma, çoğaltma, uygulama, puanlama ve puanları kullanma aşamasından geçilmesi gerekir. Açık uçlu soruların puanlanmasında genel izleme ve puanlama, sınıflama, sıralama ve anahtarla puanlama yöntemleri kullanılır (Küçükahmet, 2009). Bu araştırmada anahtarla puanlama yöntemi kullanılmıştır. Anahtarla puanlamada soruların cevapları kısa önemli noktalar halinde listelenir. Her beklenen cevaba puan verilir. Puanlama anahtarının oluşturulması, bir soruya verilmesi beklenen cevapların iyice analiz edilmesidir. Cevaplara verilecek toplam puanın yuvarlak bir sayı olması, her bir soruya verilecek ağırlıkların hesaplanmasına yardımcı olur. Diğerlerine oranla daha fazla bilgi yoklayan bir soruların ağırlığının daha fazla olması gerekir. Beklenen cevaplar tam olarak cevap anahtarındaki sözcüklerle ifade edilmemiş olsa da doğru olarak kabul edilir (Küçükahmet, 2009). Bu nedenle cevap anahtarındaki sözcüklerle ifade edilmemiş ancak öğrenciden beklenen cevaplar "Doğru" olarak, diğerleri ise "Yanlış" olarak değerlendirilmiştir. Açık uçlu sorulara verilmiş olan cevaplar doğru ya da yanlış kategorilerinden birine konulamayabilir. Bu nedenle cevapların doğruluk derecesinin belirlenmesi değerlendirmeciye kalan bir iştir (Yılmaz, 2002).

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde SPSS 22 paket programı kullanılmıştır. Niceliksel verilerin normal dağılıma uygunlukları Kolmogorov Smirnov testi ve grafiksel değerlendirmeler ile sınanmıştır. Normallik testleri sonrasında kullanılacak istatistiksel analiz yöntemleri belirlenmiştir. Çocukların değerlendirme formundan aldıkları puanlar normal dağılım gösterdiğinden ($p > .05$) parametrik testlerden bağımsız gruplar t testi ve tek yönlü varyans analizi (One Way Anova) kullanılmıştır. Ayrıca çalışma verileri değerlendirilirken frekans (f) ve yüzde (%) değerleri de kullanılmıştır. Anlamlılık 0,05 düzeyinde değerlendirilmiştir.

Bulgular ve Yorum

Bu bölümde altı yaş grubundaki çocukların ilkökulda okuduğunu anlama becerilerinin incelenmesi amacıyla yapılan araştırmada elde edilen bulgular tablolarla sunularak yorumlanmıştır.

Tablo 2. Hikâyeye Yönelik Sorulara Verilen Yanıtların Frekans ve Yüzde Değerleri

Sorular	Doğru		Yanlış	
	f	%	f	%
1-Çocuk ninesinin hangi eşyasını kullandı?	62	41,3	88	58,6
2-Çocuk, kediye gözlükle bakınca kedi nasıl gözüktü?	57	38	93	62
3-Büyüme için neler gerekiyor?	43	28,6	107	71,3
4-Ninenin gözlüğü ne işe yarıyor?	67	44,6	83	53,3
5-Nine hangi durumlarda gözlük takıyor?	63	42	87	58
6-Nine çocuğun hangi durumlarda gözlük kullanmamasını söylüyor?	34	22,6	116	77,3
7-Nine gözlüğü neden takmaktadır?	49	32,6	101	67,3

Tablo 2'de öğrencilerin sorulara verdikleri yanıtların frekans ve yüzde değerleri incelendiğinde birinci soruya öğrencilerin %41,3'ü doğru, %58,6'sı yanlış yanıt vermiştir. İkinci soru %38 oranında doğru, % 62 oranında yanlış yanıtlanmıştır. Üçüncü soruya % 71 oranında yanlış cevap verilmiştir. Dördüncü soruyu doğru yanıtlama oranı % 67, yanlış yanıtlama oranı % 53,3'tür. Beşinci soru öğrencilerin % 42'si tarafından doğru, % 58'i tarafından yanlış yanıtlanmıştır. Altıncı soruya öğrencilerin % 22,6'sı doğru, % 77,3'ü yanlış cevap vermiştir. Yedinci soruda ise doğru yanıt verme oranı % 32,6, yanlış cevap verme oranı ise %67,3'tür.

Tablo 3: Altı Yaş Çocuklarının Okuduğunu Anlama Becerisinin Cinsiyete Göre t Testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	\bar{X}	SS	sd	t	p
Okuduğunu	Kız	89	22.06	2.93	148	.44	.65
Anlama Becerisi	Erkek	61	22.27	2.67			

Tablo 3 incelendiğinde altı yaş çocuklarının okuduğunu anlama becerisi puanlarının cinsiyet değişkeni açısından t-testi sonuçları görülmektedir. Çocukların okuduğunu anlama becerisi puanları cinsiyete göre istatistiksel açıdan anlamlı farklılık göstermemektedir ($t = .44, p > .05$). Erkek çocukların okuduğunu anlama becerisi ortalaması kızlara göre daha yüksektir. Bu sonuca göre, erkeklerle kızların okuduğunu anlama becerilerinin benzer olduğu ya da her iki grubun homojen olduğu söylenebilir.

Tablo 4: Altı Yaş Çocuklarının Okuduğunu Anlama Becerisinin Anne Öğrenim Düzeyine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

		Anne Öğrenim Düzeyi	N	\bar{X}	SS	F	p	Anlamlı Fark
Okuduğunu Becerisi	Anlamaya	Okuryazar Değil	15	18.06	2.21	16.86	.000	LÜ / OYD-OY-İÖ-OÖ-L
		Okuryazar	20	20.60	2.47			
		İlköğretim	23	21.73	2.17			
		Ortaöğretim	36	22.88	1.87			
		Lisans	46	23.26	2.62			
		Lisansüstü	10	24.60	1.64			

(LÜ: Lisansüstü, OYD: Okur yazar değil, OY: Okur yazar, İÖ: İlköğretim, OÖ: Ortaöğretim, L: Lisans)

Tablo 4 incelendiğinde altı yaş çocuklarının okuduğunu anlama becerisi puanlarının anne öğrenim düzeyi değişkeni açısından Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçları görülmektedir. Çocukların okuduğunu anlama becerisi puanları anne öğrenim düzeyine göre anlamlı farklılık göstermektedir (F= 16.86, p<.05). Okuduğunu anlama becerisinde anne öğrenim düzeyleri arasındaki hangi gruplar arasında farkların olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Scheffe testinin sonuçlarına göre anneleri lisansüstü öğrenim düzeyine sahip olan çocukların

(\bar{X} =24.60) okuduğunu anlama becerileri puanlarının okuryazar olmayan (\bar{X} =18.06), okuryazar (\bar{X} =20.60), ilköğretim (\bar{X} =21.73), ortaöğretim (\bar{X} =22.88) ve lisans (\bar{X} =23.26) düzeyinde anneye sahip olan öğrencilerden daha ileri düzeyde olduğu ifade edilebilir.

Tablo 5: Altı Yaş Öğrencilerinin Okuduklarını Anlama Becerisinin Baba Öğrenim Düzeyine Göre Betimsel İstatistikleri

		Baba Öğrenim Düzeyi	N	\bar{X}	SS	F	p	Anlamlı Fark
Okuduğunu Becerisi	Anlama	Okuryazar Değil	13	18.53	2.47	15.70	.002	LÜ / OYD-OY-İÖ-OÖ-L
		Okuryazar	21	20.42	2.24			
		İlköğretim	23	21.39	2.53			
		Ortaöğretim	36	22.22	2.64			
		Lisans	49	23.78	1.82			
		Lisansüstü	8	24.57	2.76			

(LÜ: Lisansüstü, OYD: Okur yazar değil, OY: Okur yazar, İÖ: İlköğretim, OÖ: Ortaöğretim, L: Lisans)

Tablo 5 incelendiğinde altı yaş çocuklarının okuduğunu anlama becerisi puanlarının baba öğrenim düzeyi değişkeni açısından Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçları görülmektedir. Çocukların okuduğunu anlama becerisi puanları baba öğrenim düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermektedir (F= 15.70, p<.05). Okuduğunu anlama becerisinde baba öğrenim düzeyleri arasında hangi gruplar

Altı Yaş Çocuklarının İlkokulda Okuduğunu Anlama Becerilerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi

arasında farkın olduğunu belirlemek amacıyla yapılan Scheffe testinin sonuçlarına göre lisansüstü öğrenim düzeyinde babaya sahip olan çocukların ($\bar{X}=24.57$) okuduğunu anlama becerileri puanlarının, okuryazar olmayan ($\bar{X}=18.53$), okuryazar ($\bar{X}=20.42$), ilköğretim ($\bar{X}=21.39$), ortaöğretim ($\bar{X}=22.22$) ve lisans ($\bar{X}=23.78$) düzeyinde babaya sahip olan öğrencilerden daha yüksek olduğu ifade edilebilir.

Tablo 6: Altı Yaş Çocuklarının Okuduğunu Anlama Becerisinin Okul Öncesi Eğitime Devam Edip Etmeme Durumuna Göre t Testi Sonuçları

	Okul Öncesi Eğitime Devam Etme Durumu	N	\bar{X}	SS	sd	t	p
Okuduğunu Anlama Becerisi	Evet	91	22.96	2.80	148	2.93	.004
	Hayır	59	21.62	2.67			

Tablo 6 incelendiğinde altı yaş çocuklarının okuduğunu anlama becerisi puanlarının okul öncesi eğitim alıp almama durumu değişkeni açısından Bağımsız Gruplar t-testi sonuçları görülmektedir. Çocukların okuduğunu anlama becerisi puanları okul öncesi eğitim alıp almama durumuna göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık göstermektedir ($t= 2.93$, $p<.05$). Okul öncesi eğitim alan çocukların okuduğunu anlama becerisi puanlarının almayanlara göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu bulguya göre okul öncesi eğitime devam eden çocukların devam etmeyenlere göre okuduğunu anlama becerilerinin daha ileri düzeyde olduğu söylenebilir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Araştırmanın sonucunda, altı yaş çocuklarının çoğunun okuduğunu çıkarımsal anlamada başarılı olamadıkları ortaya çıkmıştır. Kendini ifade etmede, dış dünyayı tanımada ve duygularını açığa çıkarmada dilin söyleyiş imkanlarını keşfetme çabası içinde olan çocuk, hem okuma yazmayı öğrenmekte hem de sözcük dağarcığını farklı sözcüklere zenginleştirmektedir. Sözlü iletişimin yanına bir de yazılı iletişim becerisi eklendiğinde (Şimşek, Yalçın ve Yakar, 2011) çocuğun birçok işlemi bir arada yapması zorlaşabilmektedir. Bu işlemlerin gerçekleşebilmesi için çocuğun belli bir zihinsel olgunluğa ulaşması gerekir (Alpöge, 1991). Çocuk altı yaş grubunda okumayı öğrenmiş olsa da dikkat süresi kısadır. Bu nedenle okunan metinler çocuğun ilgisini çekmeyebilir (Stebler, 2011). Açık uçlu sorularda özellikle analiz, sentez, değerlendirme, problem çözme, yaratıcılık gibi üst düzey zihinsel beceriler ölçüldüğünden (Temizkan ve Sallabaş, 2011) gelişim özellikleri dikkate alındığında altı yaş grubu çocukların sorulara verecekleri yanıtlar beklenen yanıtlar olmayabilir. Çocukların çoğunun soruları

yanıtlamada başarısız olmaları, anne ve babaların çocuklarıyla geçirdikleri zamanı etkili bir şekilde kullanmamaları, çocuklarından beklentilerinin düşük olması, öğrenimi değerli görmemeleri, çocuğun sorularını geçiştirmeye çalışmaları ve çocukların okul öncesi eğitim almamaları ile de açıklanabilir. Bazı araştırmalarda (Tutal ve Oral, 2015; Yılmaz ve Dikici Sığırtmaç, 2008; Esaspehlivan, 2006) altı yaş grubu çocukların okuduğunu anlamada başarısız oldukları, okul öncesi eğitim almayanların alanlara göre hazır bulunuşluğa bağlı olarak okuduğunu anlama becerileri bakımından daha başarısız oldukları, cinsiyetin ise okuduğunu anlamada etkili olmadığı saptanmıştır. Obalar (2009), okula küçük yaşta başlayan öğrencilerin okuduğunu anlama becerisi bakımından sıkıntı çektiklerini, büyük yaştakilerin bu sıkıntıyı yaşamadıklarını belirtmiştir. 2012 yılında Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Kurumları Yönetmeliği'ndeki değişiklikle birlikte 66 ayını dolduran tüm çocukların ilkokula başlaması, 60-66 aylık çocukların ise çocuğun ilkokula geçiş için hazır olduğuna dair ailenin dilekçesi ile ilkokula başlayabileceği (Milli Eğitim Bakanlığı İlköğretim Kurumları Yönetmeliği, 2012) belirtilmiştir; ancak altı yaş grubu çocukların 2012-2013 eğitim öğretim yılında okula uyum sağlayamamaları yönetmelikte değişikliğe neden olmuştur. 2013 yılında yönetmelikteki bir değişiklikle ailelerin sağlık raporu almaları halinde çocuklarının okul öncesi eğitim kurumuna yönlendirilebileceği belirtilmiştir. Bu değişiklikler, altı yaş grubu çocukların okuduğunu anlama becerileri bakımından yaşça büyük olan çocuklara göre düşük düzeyde oldukları bulgusu ile örtüşmektedir.

Bu sonuçlar doğrultusunda, okuduğunu anlama becerileri konusunda daha fazla sayıda ve farklı yaşlardaki çocuklarla çalışılabilir. Ailelere çocuklarının okuduklarını anlama becerilerinin geliştirilmesine yönelik kurum merkezli bir eğitim verilebilir. Okuduğunu anlama becerisi ile ilgili olarak düşük ve yüksek sosyoekonomik düzeydeki çocuklarla çalışılabilir. Öğretmenler tarafından okul öncesi eğitime devam etmemiş olan ilkokul birinci sınıf (altı yaş) çocuklarının anne ve babalarına, çocuklarının okuduğunu anlama becerisinin geliştirilmesine yönelik etkinlikler yapmaları konusunda yardımcı olunmalıdır. Okuduğunu anlama becerisi diğer dersler için de incelenmelidir.

Kaynakça

- Akyol H. (2006). Yeni programa uygun Türkçe öğretimi yöntemleri. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Alpöge, G. (1991). Çocuk ve dil. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Aral, N. ve Duman, T. (2009). Eğitim psikolojisi. İstanbul: Kriter Yayıncılık.
- Arslan, A. (2013). Okuma becerisi ile ilgili makalelerde cinsiyet değişkeni. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 2(2), 251-265.
- Balcı, A. (2013). Okuma ve anlama eğitimi. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Bulut, A.K. (2010). *Eğitimde ses temelli cümle yöntemi uygulanan öğrencilerin okuma yazmaya geçişlerinde etkili olan faktörlerin incelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Altı Yaş Çocuklarının İlkokulda Okuduğunu Anlama Becerilerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi

- Burchinal, R. M., Peisner-Feinberg, E., Pianta, R., and Howes, C. (2002). Development of academic skills from preschool through second grade: family and classroom predictors of developmental trajectories. *Journal of School Psychology*, 40(5), 415-436.
- Büyüköztürk, Ş. (2011). Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Constantine J. L. (2004). Relationships among early lexical and literacy skills and language literacy environments at home and school. Unpublished Phd thesis, College of Education University of South Florida. Department of Childhood Education College of Education University of South Florida. USA
- Çaycı, B. ve Demir, M.K. (2006). Okuma ve anlama sorunu olan öğrenciler üzerine karşılaştırmalı bir çalışma. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4(4), 437-456
- Çiftçi, Ö. ve Temizyürek, F. (2008). İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama becerilerinin ölçülmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(9), 109-129.
- Damarlı Oçak, S. (2007). *İlköğretim birinci sınıf öğrencilerinin dil gelişim düzeyleri ile okuma yazma başarısı arasındaki ilişki*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Diken, İ. H. (2010). Erken çocukluk döneminde dil becerilerini geliştirme. Ankara: Maya Akademi Yayıncılık.
- Epçayan, C. (2009). Okuduğunu anlama stratejilerine genel bir bakış. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(6), 207-223.
- Erdoğan, Ö. (2011). İlk okuma-yazma süreci için önemli bir beceri: Fonolojik farkındalık. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(1), 161-180.
- Esaspehlivan, M (2006). *Okul öncesi eğitim kurumuna gitmiş ve gitmemiş 78 ve 68 aylık çocukların okula hazırbulunuşluklarının karşılaştırılması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Karasar, N. (1998). Bilimsel araştırma yöntemi. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kartal, E. ve Çağlar Özteke, H. (2010). İlköğretim öğrencilerinin okuduklarını anlama ve anlatma düzeylerinin belirlenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(11), 372-380.
- Kutlu, Ö. (2004). Türkiye’de demokrasi anlayışının gelişmesini sağlayacak bir yol: Okuduğunu anlama becerilerinin geliştirilmesi. Uluslararası Demokrasi Eğitimi Sempozyumu, Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- Küçükahmet, L. (2009). Program geliştirme ve öğretim. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- MEB (2015). Türkçe dersi (1-8. Sınıflar) öğretim programı. Ankara.
- Messick, S. (1995). Validity of psychological assessment: Validation of inferences from persons' responses and performances as scientific inquiry into score meaning. *American Psychologist*, 50, 741-749.
- Obalar, S. (2009). *İlköğretim birinci sınıf öğrencilerinin ilk okuma yazma becerileri ile sosyal duygusal uyum ve zeka düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Özbay, M. ve Özdemir, B. (2012). Okuduğunu anlama sürecinde çıkarım yapma becerisinin işlevi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(18), 17-28.
- Özdemir, M. (2010). Nitel veri analizi: Sosyal bilimlerde yöntem bilim sorunsalı üzerine bir çalışma. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1), 323-343.
- Raban, B. ve Ure, C. (2000). Literacy in Preschool. In Hayden (Ed.), *Lanscapes in Early Childhood Education*.

NewYork: Peter Lang.

- Sadioğlu, Ö. ve Bilgin, A. (2008). İlköğretim öğrencilerinin eleştirel okuma becerileri ile cinsiyet ve anne-baba eğitim durumu arasındaki ilişki. *İlköğretim Online*, 7(3), 814-822.
- Sever, S. (1994). Türkçe öğretiminde uygulanan tam öğrenme kuramı ilkelerinin, öğrencilerin okuduğunu anlama ve yazılı anlatım becerilerindeki erişiyeye etkisi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 27(1), 121-172.
- Stebler, M. Z. (2011). Yaş gruplarına göre çocuk kitapları. (Tacettin Şimşek, Ed.), *Kuramdan Uygulamaya Çocuk Edebiyatı El Kitabı*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Şimşek, T., Yalçın, F. ve Yakar, Y. M. (2011). Çocuk ve edebiyat. Tacettin Şimşek (Ed.), *Kuramdan Uygulamaya Çocuk Edebiyatı El Kitabı*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Temizkan, M. ve Sallabaş, M. E. (2011). Okuduğunu anlama becerisinin değerlendirilmesinde çoktan seçmeli testlerle açık uçlu yazılı yoklamaların karşılaştırılması. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. Sayı, 30.
- Topuzkanamış, E. ve Maltepe, S. (2010). Öğretmen adaylarının okuduğunu anlama ve okuma stratejilerini kullanma düzeyleri, *TÜBAR-XXVII*, Bahar, 655-677.
- Tutal, Ö. ve Oral, B. (2015). İlk okuma-yazma öğrenmede okula başlama yaşının okuma-yazma başarısına etkisi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24, 96-121.
- Unutkan, P. Ö. (2006). Okul öncesinde ilköğretime hazırlık. İstanbul: Morpa Yayınları.
- Uyanık, Ö. ve Kandır, A. (2010). Okul Öncesi Dönemde Erken Akademik Beceriler. *Kuramsal Eğitimbilim*, 3(2), 118-134.
- Üstün, E. (2007). Okul öncesi çocuklarının okuma yazma becerilerinin gelişimi. İstanbul: Morpa Yayınları.
- Yangın, B. (2009). Hazırbulunuşluk ile okuma ve yazma başarımları arasındaki ilişki. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 36, 316-326.
- Yılmaz, E. ve Dikici Sığırtmaç, A. (2013). İlköğretim birinci sınıfa devam eden çocukların ilk okuma yazmaya geçiş sürelerinin okul öncesi eğitim alma durumun göre incelenmesi. *Çağdaş Eğitim*, 349, 30-36.
- Yılmaz, M. (2011). İlköğretim 4. sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama seviyeleri ile türkçe, matematik, sosyal bilgiler ve fen ve teknoloji derslerindeki başarıları arasındaki ilişkinin belirlenmesi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 29, 9-14.
- Yılmaz, M. (2008a). Kelime tekrar tekniğinin akıcı okuma becerilerini geliştirmeye etkisi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(2), 323-350.
- Yılmaz, M. (2008b). Türkçede okuduğunu anlama becerilerini geliştirme yolları. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(9), 131-139.
- Yücel, E.P. (2000). Okuma yazmaya ilk adım. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.